

Reševanje mejnega vprašanja med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško*

Martin Hrup

POVZETEK

Slovenija in Hrvaška že od osamosvojitve leta 1991 rešujeta vprašanje določitve meje, ki pa do danes, kljub številnim poskusom reševanja, v praksi ostaja neuveljavljena. Pravno je meja med državama določena z arbitražno razsodbo iz leta 2017, ki pa jo Hrvaška, zaradi postopkovnih kršitev Slovenije, ne priznava in posledično zavrača njeno implementacijo. Nerešeno mejno vprašanje državama preprečuje tesnejše sodelovanje, predvsem v okviru Evropske unije.

Ključne besede: odnosi Slovenija-Hrvaška, mejni spor, arbitraža

Resolving the border dispute between the Republic of Slovenia and the Republic of Croatia

ABSTRACT

Since gaining their independence in 1991, Slovenia and Croatia have been trying to resolve the border dispute, which despite numerous attempts, remains unresolved. Legally, the border between the two countries is determined by an arbitration award of 2017, which Croatia, due to procedural violations of Slovenia, does not recognize and consequently refuses to implement it.

---

* Članek je pripravljen na podlagi seminarske naloge, ki je bila izdelana v okviru magistrskega študija (št. leto 2019/2020)

The unresolved border issue prevents countries from closer cooperation, especially within the European Union.

Keywords: Slovenia-Croatia relations, border dispute, arbitration

Uvod

Določitev meje že od samih začetkov vzpostavljanja slovenske države predstavlja eno osrednjih političnih vprašanj, ki dodobra vpliva na vsebino političnega diskurza, volilnih kampanj in vedno znova ob zato »primernih« priložnostih odlično prikaže razdeljenost akterjev slovenske zunanje politike in značilno slovensko neenotnost. Vprašanje se vedno znova odpira s tem, ko politični akterji iščejo načine, da aktualizirajo vprašanje, ki ga lahko vsaka stran relativno enostavno izkorišča v svojo korist. Našteto v veliki meri, z izjemo neenotnosti, velja tudi za sosednjo Hrvaško.

V zgodovini se je zvrstilo več poskusov urejanja mejnega vprašanja, ki bodo podrobneje predstavljeni v nadaljevanju, vsem po vrsti pa je bilo skupno eno, da so se izkazali za neuspešne. Razlogov za to je več, vsaka stran pa jih navadno išče pri drugi. Tako še danes, skoraj 30 let po osamosvojitvi, državi nimata v praksi uveljavljene nesporne meddržavne meje in vprašanje tako še naprej bremeni odnose dveh držav, katerih naroda nikdar v zgodovini nista imela tragičnih izkušenj, kot nekateri drugi (npr. Nemci in Francozi ali Švedi, Danci in Norvežani), in bi lahko bili politični zaveznici ter tako ena drugo rešili iz stanja »izoliranosti«¹, ki se kaže predvsem v izjemno majhnem vplivu obeh držav znotraj institucij Evropske unije in tudi siceršnji neopaznosti v mednarodni skupnosti.

Članek kronološko predstavi poskuse obeh držav od osamosvojitve do danes, da rešita mejno vprašanje, pri čemer je poudarek na zadnjem, zaenkrat še neuspešnem, poskusu, to je arbitraži, ki je zanimiva tudi v luči sodbe Sodišča pri Sodišču Evropske unije o pristojnosti (*compétence de la compétence*) za odločanje o tožbi Slovenije proti Hrvaški po 259. členu Pogodbe o delovanju EU (v nadaljevanju PDEU). Slovenija je v tožbi zatrjevala, da Hrvaška krši pravo Evropske unije, s tem ko ne implementira razsodbe

¹ S tem izrazom je mišljena predvsem odsotnost neformalnih povezav, ki so značilne za nekatere druge države (npr. Beneluks, Višegrad, baltske države, nordijske ali samo skandinavske države) in imajo predvsem praktičen namen, v smislu lažjega uveljavljanja skupnih interesov.

arbitražnega tribunala, ki je leta 2017 določila mejo med državama. Sodišče o zadevi zaradi nepristojnosti ni odločilo. Prav tako je arbitraža poskus v katerem sta državi prišli najbližje dokončni rešitvi vprašanja.

Pregled urejanja mejnega vprašanja

Stanje ob osamosvojitvi²

Ob osamosvojitvi je Slovenija avtomatično nasledila mednarodne pogodbe, ki določajo državne meje nekdanje Socialistične federativne republike Jugoslavije (v nadaljevanju *SFRJ*).

Meja med Slovenijo in Avstrijo je bila določena s Saintgermansko pogodbo (1919) in Avstrijsko državno pogodbo (1955). Meja z Italijo je bila določena Pariško mirovno pogodbo (1947), Londonskim memorandumom (1954) in Osimskimi sporazumi (1975). Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev se je z Rapalsko pogodbo leta 1920 odpovedala Julijski krajini. Meja z Madžarsko je bila določena s Trianonsko pogodbo (1920). Meja s Hrvaško je bila nedorečena.

Meja med Slovenijo in Hrvaško je bila načeloma določena po načelu *uti possidetis juris*. Problema pri tem sta bila dva: da meja na kopnem ni bila natančno določena in da Piranski zaliv v času SFRJ ni bil razmejen med republikami in je imel status jugoslovanskih notranjih morskih vod.³ Prav tako ni bilo med republikami razmejeno teritorialno morje SFRJ. Državi sta zato morali natančno določiti mejo. Uporabo načela *uti possidetis juris* je potrdila tudi Badinterjeva arbitražna komisija,⁴ prav tako pa tudi Slovenija in Hrvaška.⁵

Geografske okoliščine

Meja med Slovenijo in Hrvaško se začne, gledano od vzhoda proti zahodu, pri tromeji med Slovenijo, Hrvaško in Madžarsko in poteka, posplošeno, najprej jugozahodno, nato pa zahodno proti Piranskemu zalivu.

² Z stanjem ob osamosvojitvi dejansko mislimo na stanje, ki je obstajalo v času SFRJ oz. na dan 25. 6. 1991 in je tako predstavljalo izhodišče za nadaljnja dejanja glede določitve meje med državama.

³ Memorandum o Piranskem zalivu, str. 1.

⁴ Pellet, 1992, str. 183-184.

⁵ Končna razsodba, 29. 6. 2017, 37. točka.

Piranski zaliv je del večjega Tržaškega zaliva, ki meji na Italijo, Slovenijo in Hrvaško,⁶ in obsega 3,3 % površine slednjega.⁷

V času SFRJ je bilo z Osimskim sporazumom leta 1975 razmejeno italijansko in jugoslovansko teritorialno morje po načelu ekvistance. S sporazumom iz Rima leta 1968 je bil razdeljen epikontinentalni pas med državama.⁸ Slovenija in Hrvaška sta naslednici pogodb.⁹

Geografija severnega Jadrana Sloveniji onemogoča naravni dostop do odprtega morja in ji tako ta pravica načeloma ne pripada. Edini način, da Slovenija dobi neposredni teritorialni stik z odprtim morjem je, da se tako bilateralno dogovori z Italijo oz. Hrvaško na podlagi načela dobrososedskih odnosov.

Dogajanje do leta 2001 in sporazum Drnovšek-Račan

Prvi predlog za rešitev meje med državama naj bi Slovenija Hrvaški, po trditvah slednje, dala že na njenem prvem srečanju po osamosvojitvi leta 1991, in to celo v hrvaškem jeziku. Takrat naj bi Slovenija predlagala, da meja poteka po obstoječi meji med občinami. Piranskega zaliva se meja dotakne na polovici izliva reke Dragone. Slovenija je obstoj osnutka in podajo predloga zanižala.¹⁰

V letu 1992 sta državi uradno začeli s pogajanjem glede določitve meje med državama.¹¹ Slovenija je Hrvaški predložila svoj izhodiščni predlog, za katerega Hrvaška trdi, da je popravljena verzija osnutka iz leta 1991. V začetni fazi so pogovori potekali predvsem glede katastrof, kot podlagi za določitev meje. Slovenija se vprašanja morja ni dotikala, Hrvaška pa je predlagala razmejitev v skladu z mednarodnim pravom.¹²

Leta 1993 je Slovenija izdala *Memorandum o Piranskem zalivu*, v katerem se je zavzela za celovitost Piranskega zaliva pod njeno suverenostjo. To je utemeljevala s *sui generis* naravo Piranskega zaliva in dejanskim stanjem ter zavrnila načelo srednje črte. Rešitev, ki bi jo srednja črta dala bi bila, tako Slovenija, »nepravična in neživljenjska«. Zagovarjala je, da je suverenost Slovenije nad celotnim zalivom dejansko posledica uporabe načela *uti possidetis de*

⁶ Ibid., 7. točka.

⁷ Ibid., 8. točka.

⁸ Ibid., 9. točka.

⁹ Dunajska konvencija o nasledstvu držav glede pogodb, 11. člen.

¹⁰ Končna razsodba, 29. 6. 2017, 44.-47. točka.

¹¹ Ibid., 48. točka.

¹² Ibid., 48.-55. točka.

facto, in da tako predstavlja *status quo*, kar je v skladu z načelom teritorialne integritete. Slovenija z memorandumom zahteva tudi izhod na odprto morje.¹³

Slovenija se je v zvezi z razmejitvijo teritorialnega morja sklicevala na 12. člen Konvencije o teritorialnem morju in zunanjem morskem pasu, ki dopušča izjeme pri določitvi teritorialnega morja zaradi zgodovinskih okoliščin,¹⁴ s katerimi je svoje stališče utemeljevala Slovenija, ki se je prav tako razglasila za geografsko prikrajšano državo.¹⁵

Leta 1993 je bila ustanovljena Diplomatska komisija za ugotovitev in označitev državne meje med Republiko Hrvaško in Republiko Slovenijo (v nadaljevanju mešana diplomatska komisija). Komisija je pripravila predlog za rešitev mejnega vprašanja, pri čemer se ni dotaknila razmejitve Piranskega zaliva ter nekaterih spornih območij na kopnem (Prekmurje, Sekuliči, Tomšičeva parcela in Dragonja). Delo komisije predstavlja delovno podlago za sporazum Drnovšek-Račan.¹⁶

28. aprila 1997 sta Slovenija in Hrvaška sklenili Sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju (SOPS).¹⁷ S sporazumom sta se med drugim dogovorili za skupno ribolovno območje,¹⁸ ter hkrati poudarili, da ne pomeni rešitve mejnega vprašanja.¹⁹ SOPS omogoča lažje prehajanje meje obmejnim prebivalcem obeh držav. Hrvaška ga je ratificirala že leta 1997, Slovenija pa po ustavni presoji leta 2001.

V letih 1998 in 1999 so se pogajanja nadaljevala. Hrvaška je med drugim v tej fazi predlagala razmejitev Piranskega zaliva v razmerju 1:2 in celo 1:3 v korist Slovenije, vendar je Slovenija predloge zavrnila. Pogajanja so se izkazala za neuspešna.²⁰ Leta 1999 sta državi zaprosili nekdanjega ameriškega obrambnega sekretarja Williama Perryja, da vodi mediacijo med državama, ki pa se je še istega leta neuspešno končala.²¹

Prvi poskus reševanja mejnega vprašanja je v končni fazi rezultiral v Pogodbi o med Republiko Slovenijo in Republiko Hrva-

¹³ Memorandum o Piranskem zalivu, 1993, str. 1-2.

¹⁴ Konvencija o teritorialnem morju in zunanjem morskem pasu, 12. člen.

¹⁵ Memorandum o Piranskem zalivu, 1993, str. 2.

¹⁶ Zgodovina reševanja mejnega spora, Vlada Republike Slovenije, e-vir.

¹⁷ Končna razsodba, 29. 6. 2017, 77. točka.

¹⁸ SOPS, 47. člen.

¹⁹ Ibid., 59. člen.

²⁰ Končna razsodba, 29. 6. 2017, 86. in 90. točka.

²¹ Ibid., 91. točka.

ško o skupni državni meji (v nadaljevanju Sporazum Drnovšek-Račan), ki pa nikoli ni bila podpisana ali ratificirana s strani obeh pogodbenic, ampak samo parafirana, 20. 7. 2001²² in tako nima pravnega učinka. Slovenska Vlada in Odbor DZ za zunanjo politiko sta sicer dala pooblastilo za podpis, vendar je Hrvaška kasneje sporočila, da Sporazuma Drnovšek-Račan ne more sprejeti. Račan v pismu Drnovšku kasneje predlaga arbitražo kot boljši način reševanja mejnega vprašanja.²³

Že v preambuli najdemo nekatere zanimive poudarke. Med drugim, da si državi želita tesnejšega sodelovanja in da dogovorjena meja ne predstavlja ozemeljskih zahtev ene strani proti drugi.²⁴

Piranski zaliv je Sporazum Drnovšek-Račan razdelil tako, da meja poteka med sredino izliva Dragonje v zaliv in točko, ki je na eni četrtnini razdalje med Rtom Savudrija in Rtom Madona.²⁵ Predviden je bil tudi stik slovenskega teritorialnega morja z odprtim morjem. To bi bilo doseženo tako, da bi se Hrvaška odrekla pasu svojega teritorialnega morja ob meji z Italijo²⁶, območje pa bi bilo prekategORIZIRANO v odprto morje.²⁷

Meja na kopnem je načeloma določena po načelu *uti possidetis juris*,²⁸ dodatno k temu, pa sta se državi dogovorili glede menjave določenih ozemelj.²⁹

Pogodbenici bi oblikovali še Stalno slovensko-hrvaško komisijo za državno mejo, ki bi skrbela za izvajanje Sporazuma.³⁰ Komisija bi lahko med drugim predlagala popravke dogovorjene meje.³¹ Za reševanje sporov glede uporabe in razlage Sporazuma sta pogodbenici predvideli pogajanja in, če so ta neuspešna, arbitražo.³²

Zelnik³³ razloge za neuspešnost v tem poskusu določitve meje išče v notranji politiki Hrvaške, natančneje v političnem boju med vladajočimi strankami, ki so parcialne interese postavljale pred nacionalne, in radikalizaciji volilnega telesa, ki je nagrajevalo takšno politiko. Za glavnega krivca označi takratnega predsednika

²² Zgodovina reševanja mejnega spora, Vlada Republike Slovenije, e-vir.

²³ Gaube, 2002, e-vir.

²⁴ Sporazum Drnovšek-Račan, preambula, 2. in 4. maksima.

²⁵ Ibid., 3. člen.

²⁶ Pri tem pas ne poteka neposredno ob meji z Italijo, ampak Republika Hrvaška ohranja morsko mejo z Italijo.

²⁷ Sporazum Drnovšek-Račan, 4. člen.

²⁸ Ibid., 6. člen, 1. odstavek.

²⁹ Ibid., 7. člen.

³⁰ Ibid., 21. člen.

³¹ Ibid., 22. člen, 1. odstavek, točka d.

³² Ibid., 25. člen.

³³ Zelnik, 2004, str. 70-71.

Hrvaške socialno-liberalne stranke (HSLs) Dražena Budišo in njegove osebne ambicije.

Hrvaška leta 2003 v Saboru sprejme odločitev, da bo v Jadranskem morju razglasila zaščitno ekološko-ribolovno cono (v nadaljevanju ZERC), čemur nasprotujeta Slovenija in Italija. Slovenija odgovori s spremembo Pomorskega zakonika, ki uvede možnost razglasitve morskih pasov. ZERC začne veljati oktobra 2004, vendar ne velja za članice EU, torej Slovenijo in Italijo. Hrvaška leta 2008 sicer uvede veljavo ZERC tudi za članice EU, vendar po pritiskih iz Slovenije, Italije in Bruslja, po dveh mesecih spremeni svojo odločitev.³⁴

Obdobje po sporazumu in pogajanja Janša-Sanader

Junija leta 2005 je bila na Brionih, zaradi pogostih incidentov v Piranskem zalivu, sprejeta Skupna izjava o izogibanju incidentov (ti. Brionska izjava), s katero sta se državi zavezali, da bosta spoštovali stanje na dan 25. junija 1991.³⁵

Istega leta slovenski Državni zbor sprejme odločitev o razglasitvi ekološke cone in epikontinentalnega pasu, pri čemer pa je bilo potrebno določiti razmejitve. Januarja 2006 nato Slovenija, kot odgovor na Hrvaška dejanja razglasi ribolovno območje, ki obsega celotni Piranski zaliv. Hrvaška pred tem (decembra 2005) namreč razglasi ribolovno območje, ki poteka do sredine zaliva. Februarja 2006 premier Drnovšek predlaga, da bi se vsebina Sporazuma Drnovšek-Račan, ki se nanaša na razmejitve Piranskega zaliva, v primeru, da ne bo dogovora o arbitraži ali uspešnih pogajanj, prenesla v začasni sporazum o določitvi meje med državama.³⁶

Julija 2007 je Slovenija predlagala, da se spor reši pred Sodiščem za spravo in arbitražo Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) po postopku sprave, vendar Hrvaška predloga ni sprejela. V odgovor temu predlaga reševanje spora po pravilih mednarodnega prava pred Mednarodnim tribunalom za pomorsko mednarodno pravo (v nadaljevanju ITLOS), kar pa je Slovenija zavrnila, ker je vztrajala pri celovitem urejanju mejnega vprašanja, torej tudi meje na kopnem, za kar ITLOS ni pristojen.³⁷

³⁴ Arbitražno reševanje vprašanja meje s Hrvaško se nadaljuje – kronologija, IUS-INFO, e-vir.

³⁵ Brionska izjava, 1. člen.

³⁶ Arbitražno reševanje vprašanja meje s Hrvaško se nadaljuje – kronologija, IUS-INFO, e-vir.

³⁷ Zgodovina reševanja mejnega spora, Vlada Republike Slovenije, e-vir.

Avgusta 2007 sta se stranki s ti. Blejskim dogovorom sporazumeli, da bi se spor predložil v odločanje Meddržavnemu sodišču (v nadaljevanju ICJ), pri čemer je Slovenija vztrajala, da se mora uporabiti tudi 2. odstavek 38. člena Statuta ICJ, ter da je za to bolj primerna *ad hoc* arbitraža, kar pa je Hrvaška, kljub temu, da je arbitražo pred tem predlagala že sama,³⁸ zavrnila. Državi sta predlagali vsaka svoj predlog posebnega sporazuma o predložitvi spora ICJ, vendar strokovna skupina pravnikov, ki je bila oblikovana, ni uspela doseči soglasja.

Glavno razhajanje med državama je predstavljalo vprašanje določitve prava, ki bi se uporabljalo za določitev meje. Državi sta strateško zagovarjali vsaka svojo zahtevo. Slovenija je vztrajala, da se mora pri določitvi meje uporabiti tudi načelo pravičnosti *ex aequo et bono*, medtem, ko je Hrvaška vztrajala, da mora določitev potekati izključno po mednarodnem pravu. Slednje namreč v primeru zalivov, ki mejijo na več držav (primer Piranskega zaliva), določa razmejitve po načelu sredinske črte,³⁹ kar Hrvaški odgovarja.

Predsednik vlade Pahor je ta poskus reševanja spora opustil v marcu letu 2009.⁴⁰

Blokada pogajanj, Rehnovi predlogi in arbitražni sporazum

Po zaostritvi odnosov med Slovenijo in Hrvaško leta 2009, ko je bila Hrvaška v fazi pristopnih pogajanj za članstvo v Evropski uniji (v nadaljevanju EU), Slovenija pa je zaradi prejudiciranja meje s strani Hrvaške, njena pogajanja blokirala, sta nevzdržno stanje presekala takratna predsednika vlad obeh držav Borut Pahor in Jadranka Kosor, ki sta 4. novembra 2009 sklenila arbitražni sporazum, s katerim sta se državi dogovorili, da bosta določitev meje predložila tretji strani, v tem primeru arbitraži, in da bo rabsodba dokončna in zavezujoča za obe državi. S sklenitvijo sporazuma se je Slovenija zavezala k umiku blokade v hrvaških pristopnih pogajanjih.⁴¹

Rehnov proces

Leta 2009 se je v reševanje spora uradno vključila EU s predlogom takratnega komisarja za širitev Ollija Rehna, da državi usta-

³⁸ Gaube, 2002, e-vir.

³⁹ UNCLOS, 15. člen.

⁴⁰ Končna rabsodba, 29. 6. 2017, 103. točka.

⁴¹ Ibid., 101. točka.

Tabela 1: Primerjava 3. in 4. člena v osnutkih Rehn I in Rehn II

Predlog Rehn I	Predlog Rehn II
3. člen (naloga arbitražnega sodišča) (1) Arbitražno sodišče določi: (a) potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na kopnem in na morju ter (b) režim za uporabo ustreznih morskih območij in stik Slovenije z odprtim morjem. (2) Pogodbenici v enem mesecu od začetka veljavnosti tega sporazuma podrobno opredelita vsebino spora. Če tega ne storita, arbitražno sodišče za določitev točnega obsega spora in zahteve glede meje na morju in kopnem med pogodbenicama uporabi predložene navedbe obeh pogodbenic. (3) Arbitražno sodišče izreče sodbo v sporu. (4) Za razlago tega sporazuma je pristojno arbitražno sodišče.	3. člen (naloga arbitražnega sodišča) (1) Arbitražno sodišče določi: (a) potek meje med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško na morju in na kopnem; (b) stik Slovenije z odprtim morjem; (c) režim za uporabo ustreznih morskih območij. (2) Pogodbenici v enem mesecu od začetka veljavnosti tega sporazuma podrobno opredelita vsebino spora. Če tega ne storita, arbitražno sodišče za določitev točnega obsega spora in zahteve glede meje na morju in kopnem med pogodbenicama uporabi predložene navedbe obeh pogodbenic. (3) Arbitražno sodišče izreče sodbo v sporu. (4) Za razlago tega sporazuma je pristojno arbitražno sodišče.
4. člen (uporabljeno pravo) Arbitražno sodišče uporablja: (a) pravila in načela mednarodnega prava za odločanje po točki (a) prvega odstavka 3. člena; (b) mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov, da bi dosegli pošteno in pravično rešitev pri odločanju po točki (b) prvega odstavka 3. člena.	4. člen (uporabljeno pravo) Arbitražno sodišče uporablja: (a) pravila in načela mednarodnega prava za odločanje po točki (a) prvega odstavka 3. člena; (b) mednarodno pravo, pravičnost in načelo dobrososedskih odnosov, da bi dosegli pošteno in pravično rešitev pri odločanju po točki (b) in (c) prvega odstavka 3. člena.

[Vir: Končna razsodba, 29. 6. 2017, 109. in 113. točka]

novita »višjo strokovno skupino« (angl. *Senior Experts' Group*) (v nadaljevanju SEG), ki bi podala zavezujoče priporočila za rešitev spora, v smislu mediacije. Poskus je Hrvaška zavrnila s stališčem, da ima lahko takšna skupina zgolj nalogo, da pripravi sporazum

za predložitev spora ICJ.⁴² Slovenija je predlog podpirala in je na tretji trilaterali (RS, RH in EU) izkazala pripravljenost, da sprejme pravno pot reševanja spora, vendar je imela zadržke glede določitve prava, ki bi se uporabilo za rešitev spora, oz. je želela uporabo načela *ex aequo et bono*. Rehn je že pred tem predlagal, da bi imela SEG vlogo arbitra v sporu in da bi šlo dejansko za arbitražo. Hrvaška je vztrajala na reševanju pred ICJ.⁴³ Osnutek arbitražnega sporazuma, ki ga je Rehn predlagal Sloveniji in Hrvaški – Rehn II (15. junij 2009), je med drugim izrecno nalagal SEG določitev stika slovenskega teritorialnega morja z odprtim morjem po načelu *ex aequo et bono*. Hrvaška je končni predlog zavrnila, s sklicevanjem, da je sprejela prvotni predlog (Rehn I, 22. april 2009), Slovenija pa je bila pripravljena sprejeti drugi predlog. Osnutek Rehn I za slovensko besedo stik uporablja angleški izraz *contact*, osnutek Rehn II pa *junction*, izraz je spremenila Evropska komisija sama.⁴⁴ Hrvaška se je pri zavračanju predloga Rehn II sicer sklicevala celo na to, da predlog ne ustreza slovenskim zahtevam glede sprememb besedila.⁴⁵

Pogajanja o arbitražnem sporazumu

31. julija 2009 sta se Pahor in Kosorjeva na Trakoščanu dogovorila, da ponovno začneta pogajanja za rešitev spora, pri čemer so ta temeljila na treh zahtevah: (1) da Slovenija umakne blokado v hrvaških pristopnih pogajanjih, (2) da Hrvaška preneha s prejudiciranjem meje (k temu se je Kosorjeva zavezala z izjavo 11. septembra 2009 v Ljubljani) in (3) da sporazum temelji na osnutku Rehn II.⁴⁶ Slovenija in EU sta nasprotovala spremembam točk (b) iz 3. in 4. člena, medtem, ko jim je Hrvaška nasprotovala, ker naj bi prejudicirali odločitev tribunala.⁴⁷ Tekom pogajanj je Hrvaška vztrajala na tem, da razsodba tribunala ni izdana pred hrvaškim vstopom v EU, roki iz sporazuma pa so začeli teči po podpisu hrvaške pristopne pogodbe.⁴⁸ Končno besedilo arbitražnega sporazuma je bilo dogovorjeno 26. oktobra 2009 s strani svetovalcev

⁴² Ibid., 106. točka.

⁴³ Ibid., 107-108. točka.

⁴⁴ Ibid., 114. točka.

⁴⁵ Ibid., 114. in 115. točka.

⁴⁶ Ibid., 121. točka.

⁴⁷ Ibid., 125. točka.

⁴⁸ Ibid., 126. točka.

obeh predsednikov vlad za zunanje zadeve.⁴⁹ Slovenski predsednik Vlade Pahor naj bi se v Zagrebu istega dne strinjal, da Hrvaška ob ratifikaciji poda enostransko izjavo (ti. izjavo o neprejudiciranju), da si tribunal sporazuma ne more razlagati na način, da se Hrvaška strinja s tem, da ima Slovenija teritorialni stik z odprtim morjem, ali da sporazum tribunalu izrecno nalaga določitev takšnega stika,⁵⁰ Slovenija je to v postopku arbitraže zanikala.⁵¹ Hrvaška predsednica Vlade je bila s strani Vlade na dan podpisa pooblaščenca, da takšno izjavo poda.⁵²

4. novembra 2009 je v Stockholmu v prisotnosti predsedstva Sveta EU⁵³ potekal podpis arbitražnega sporazuma.⁵⁴ Hrvaška je 9. novembra z noto vendarle podala enostransko izjavo o neprejudiciranju (v smislu pridržka oz. interpretativne deklaracije po Dunajski konvenciji o pravu mednarodnih pogodb),⁵⁵ pri tem pa je to utemeljevala z dogovorom med obema pogodbenicama,⁵⁶ kar je Slovenija kasneje zanikala,⁵⁷ Slovenija je na noto Hrvaške odgovorila 19. novembra in zanikala strinjanje s podajo izjave in obveščenost o nameri Hrvaške.⁵⁸ O podaji izjave naj bi bili poleg Slovenije obveščeni tudi v EU in ZDA. Slovenija je trdila, da so to zanikali tudi predstavniki EU in ZDA v Ljubljani.⁵⁹ Hrvaški Sabor je sporazum skupaj z izjavo ratificiral 20. novembra 2009,⁶⁰ Slovenija je 6. decembra protestirala zoper izjavo Hrvaške, neseznanjenost pa sta potrdili tudi Švedska in ZDA.⁶¹ V Sloveniji je 18. marca 2010 Ustavno sodišče po predhodni zahtevi odločilo, da arbitražni sporazum ni v neskladju z Ustavo RS,⁶² 19. aprila 2010 je Državni zbor ratificiral arbitražni sporazum, ki je bil 6. junija 2010 z 51,54 % potrjen na referendumu,⁶³ 7. oktobra 2010 je Ustavno sodišče odločalo še o ustavnosti Zakona o ratifikaciji in odločilo, da ni v neskladju z Ustavo RS.⁶⁴ 25. novembra 2010 je sledila iz-

⁴⁹ Ibid., 127. točka.

⁵⁰ Ibid., 128. točka.

⁵¹ Ibid., 129. točka.

⁵² Ibid., 130. točka.

⁵³ Predsedujočo Švedsko je zastopal predsednik Vlade Fredrik Reinfeldt.

⁵⁴ Končna razsodba, 29. 6. 2017, 131. točka.

⁵⁵ Ibid., 134. točka.

⁵⁶ Ibid., 132. točka.

⁵⁷ Ibid., 133. točka.

⁵⁸ Ibid., 135. točka.

⁵⁹ Ibid., 133. točka.

⁶⁰ Ibid., 136. točka.

⁶¹ Ibid., 137. točka.

⁶² USRS Mnenje Rm-1/09-26, 18. 3. 2010, VI. točka izreka.

⁶³ Referendum o Zakonu o arbitražnem sporazumu, DVK, e-vir.

⁶⁴ USRS Odločba U-I-180/10, 7. 10. 2010.

menjava ratifikacijskih listin, arbitražni sporazum je v veljavi od 29. novembra 2010.⁶⁵ 25. maja 2011 je bil sporazum registriran pri OZN, pri čemer niso bile dodane enostranske izjave.⁶⁶

Arbitražni postopek

Pisni del arbitražnega postopka se je začel 11. februarja 2013, ko sta državi SAS⁶⁷ predali svoje memorandume. Obe sta prejeli kopije memorandumov druge strani in začeli s pripravo protimemorandumov, ki so bili predani 11. novembra 2013. 26. marca 2014 je na zahtevo Slovenije sledila še izmenjava odgovorov na protimemorandume. Ustna obravnava je potekala med 2. in 13. junijem 2014.⁶⁸

30. aprila 2015 Hrvaška na tribunal naslovi predhodno Sloveniji poslano pismo, v katerem od nje zahteva pojasnila glede izjav zunanjega ministra Karla Erjavca o arbitraži.⁶⁹ Slovenija odgovori, da uradnih informacij o arbitraži nima.⁷⁰ Tribunal se odzove s pismoma 30. aprila in 1. maja, izrazi zaskrbljenost glede morebitnega dostopa Slovenije do informacij o delu tribunala in pozove k spoštovanju pravil arbitraže in poudari prepoved komunikacije *ex parte*.⁷¹

9. julija tribunal obvesti stranki, da bo 17. decembra 2015 objavil končno razsodbo.⁷² Manj kot dva tedna kasneje, 22. julija, je v Sloveniji »udarila« novica o nedovoljeni *ex parte* komunikaciji med slovensko agentko pred tribunalom mag. Simono Drenik in arbitrom, ki je bil imenovan na predlog Slovenije, dr. Jernejem Sekolcem. Prislruhe sta objavila srbski Kurir in hrvaški Večernji list.⁷³ Komunikacija naj bi potekala 15. novembra 2014 in 11. julija 2015.⁷⁴ Naslednji dan je SAS sporočil, da je Sekolec odstopil kot arbiter.⁷⁵

Sledi pestro dogajanje v katerem Hrvaška najprej 24. julija obvesti SAS, da zahteva suspenz postopka zaradi narave kršitev, Slo-

⁶⁵ Končna razsodba, 29. 6. 2017, 141. točka.

⁶⁶ UN Treaty Series, Volume 2748, str. 3-11.

⁶⁷ Stalno arbitražno sodišče je opravljalo naloge sodnega tajništva za arbitražni tribunal.

⁶⁸ Zgodovina reševanja mejnega spora, Vlada Republike Slovenije, e-vir.

⁶⁹ Končna razsodba, 29. 6. 2017, 174. točka.

⁷⁰ Ibid., 175. točka.

⁷¹ Ibid., 176. točka.

⁷² Ibid., 177. točka.

⁷³ Zgodovina reševanja mejnega spora, Vlada Republike Slovenije, e-vir.

⁷⁴ Končna razsodba, 29. 6. 2017, 178. točka.

⁷⁵ Sporočilo za javnost, 23. 7. 2015, SAS, e-vir.

venija 26. julija sporoči obžalovanje za storjene kršitve in sporoči, da bo imenovala novega arbitra. 27. julija Slovenija sporoči, da nasprotuje suspenzu postopka in 28. julija, da za arbitra predlaga takratnega predsednika ICJ Ronnya Abrahama. Tribunal odloči, da glede zahtev in očitkov Hrvaške opravi ustno obravnavo.⁷⁶ K nadaljevanju postopka pozove tudi Evropska komisija, pri čemer izrazi pričakovanje, da Hrvaška nadaljuje s postopkom in potrdi, da se kljub nesodelovanju Hrvaške, če se ta tako odloči, postopek nadaljuje. V imenu Komisije je s Hrvaško komuniciral prvi podpredsednik Frans Timmermans.⁷⁷

30. julija 2015 Hrvaška z noto obvesti Slovenijo o odstopu od arbitražnega sporazuma,⁷⁸ odstopi pa tudi s strani Hrvaške predlagani arbiter Budislav Vukas.⁷⁹ Naslednji dan Hrvaška obvesti SAS, da namerava odstopiti od arbitražnega sporazuma, 3. avgusta pa odstopi arbiter Abraham, ki ga je predlagala Slovenija.⁸⁰ 13. avgusta Slovenija obvesti SAS, da se ne strinja z zahtevami Hrvaške in da imenovanje arbitra prepušča predsedniku tribunala.⁸¹ 25. septembra 2015 predsednik tribunala Gilbert Guillaume imenuje dva nova arbitra in sporoči, da bo tribunal nadaljeval delo s preučitvijo hrvaških zahtev.⁸²

30. septembra 2015 predsednik Evropske komisije Jean-Claude Juncker in prvi podpredsednik Frans Timmermans v skupnem pismu predsednikoma vlad Slovenije in Hrvaške, Miru Cerarju in Zoranu Milanoviću, pozoveta k nadaljevanju arbitraže. Timmermans v kasnejši izjavi za medije poudari, da je to, kje je meja med državama, pomembno tudi za uporabo prava Unije.⁸³

2. decembra tribunal sporoči, kako bo nadaljeval postopke in razpiše roke za pisni in ustni del postopka.⁸⁴ Hrvaška 14. januarja 2016 sporoči, da v postopku ne bo sodelovala. Tribunal 17. marca 2016 izvede ustno obravnavo,⁸⁵ 30. junija 2016 pa z delno razsodbo odloči, da arbitražni sporazum ostaja v veljavi, da bo tribunal

⁷⁶ Sporočilo za javnost, 28. 7. 2015, SAS, e-vir.

⁷⁷ Izjava tiskovne predstavnice Komisije Mine Andreeve glede nadaljevanja arbitražnega postopka, 29. 7. 2015.

⁷⁸ Zgodovina reševanja mejnega spora, Vlada Republike Slovenije, e-vir.

⁷⁹ Sporočilo za javnost 30. 7. 2015, SAS, e-vir.

⁸⁰ Sporočilo za javnost, 5. 8. 2015, SAS, e-vir.

⁸¹ Sporočilo za javnost, 19. 8. 2015, SAS, e-vir.

⁸² Sporočilo za javnost, 25. 9. 2015, SAS, e-vir.

⁸³ Top EU Officials Endorse Further Work of Arbitration Tribunal, The Slovenia Times, 1. 10. 2015, e-vir.

⁸⁴ Sporočilo za javnost, 2. 12. 2015, SAS, e-vir.

⁸⁵ Zgodovina reševanja mejnega spora, Vlada Republike Slovenije, e-vir.

z delom nadaljeval in določil mejo med državama.⁸⁶ Tribunal je končno razsodbo o meji med državama izdal 29. junija 2017.

Po izdaji končne razsodbe je Slovenija začela z aktivnostmi za implementacijo končne razsodbe, medtem ko Hrvaška zavrača obstoj končne razsodbe in vztraja na stališču, da meja med državama ni določena.⁸⁷ Frans Timmermans je v pismu obema stranema pozval k implementaciji razsodbe.⁸⁸ Sledili sta dve bilateralni srečanju v septembru in decembru 2017, vendar brez napredka za obe državi, ki od takrat naprej nimata več bilateralnih uradnih obiskov, ki bi imeli za cilj rešitev mejnega vprašanja.⁸⁹

Razmejitev na morju

Razmejitev Piranskega zaliva

Piranski zaliv je bil s končno razsodbo razglašen za notranje morske vode obeh držav, v katerih imata državi posledično polno suverenost. Tribunal je zaliv razdelil s črto, ki poteka med sredino kanala sv. Odorika in točko A na črti, ki zapira zaliv in poteka med Rtom Savudrija in Rtom Madona, tako da je točka A na koncu prve četrtine črte, ki zapira zaliv, gledano od Rta Savudrija. Odločitev v veliki meri sledi rešitvi iz osnutka sporazuma Drnovšek-Račan. Na podlagi razmejitve je tako Sloveniji pripadlo dobrih 80% površine Piranskega zaliva.

Razmejitev teritorialnega morja

Mejo med teritorialnima morjema obeh držav je tribunal zarisal z upoštevanjem načela pravičnosti, tako da ni sledil črti enake oddaljenosti.⁹⁰ Pri tem je upošteval posebne okoliščine, ki jih predstavljata geografija Tržaškega in Piranskega zaliva.⁹¹

Slovenija je pri predlogu določitve meje med teritorialnima morjema izhajala iz zahteve, da se ji dodeli suverenost nad celotnim Piranskim zalivom, in tako kot izhodišče štela Rt Savudrija. Hrvaška je glede na svojo zahtevo kot izhodišče štela sredinsko točko na črti, ki zapira Piranski zaliv. Tribunal je mejo določil iz

⁸⁶ Delna razsodba, 30. 6. 2016, izrek, str. 57.

⁸⁷ Zgodovina reševanja mejnega spora, Vlada Republike Slovenije, e-vir.

⁸⁸ Izjava prvega podpredsednika Evropske komisije z dne 4. julija 2017, e-vir.

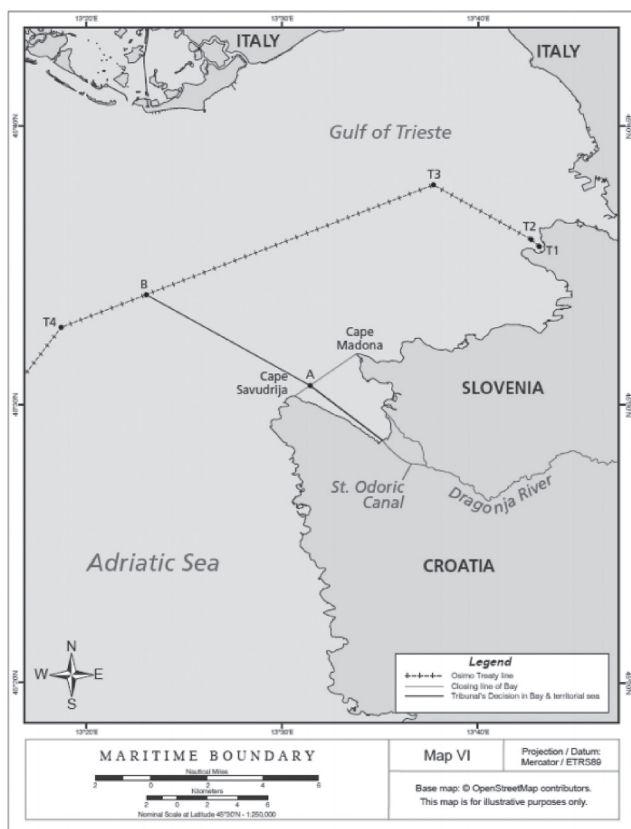
⁸⁹ Zgodovina reševanja mejnega spora, Vlada Republike Slovenije, e-vir.

⁹⁰ Končna razsodba, 29. 6. 2017, 1014. točka.

⁹¹ Ibid., 1012. točka.

predhodno določene točke A, ki predstavlja točko, kjer meja v zalivu doseže črto, ki zapira zaliv. Črta je zarisana tako, da je vzporedna črti T2-T3 iz Osimskega sporazuma.⁹²

Slika 1: Razmejitvev med teritorialnima morjema obeh držav

[Vir: Končna razsodba, 29. 6. 2017, 1014. točka]

Določitev stika z odprtim morjem

Pri določitvi stika slovenskega teritorialnega morja z odprtim morjem tribunal ni sledil rešitvi iz sporazuma Drnovšek-Račan in tako ni posegel v suverenost Hrvaške na način, da bi ji odvzel del njenega teritorialnega morja. Tribunal je nasprotno poiskal inovativno rešitev, po kateri Hrvaška *de jure* ohranja suverenost nad vzpostavljenim območjem stika (angl. *junction area*), dejansko

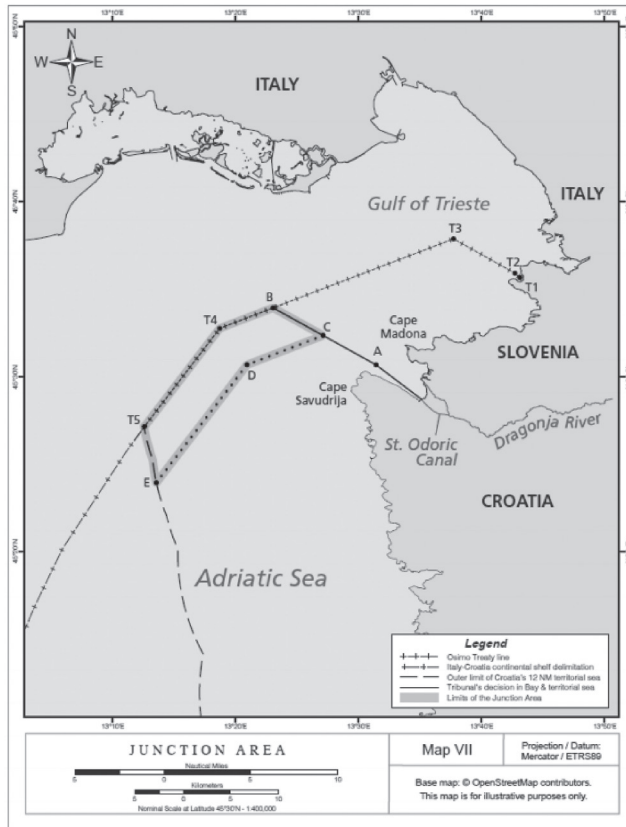
⁹² Ibid., 1014. točka.

pa ima na tem območju izvrševanje suverenih pravic omejeno do te mere, da gre za *de facto* režim odprtega morja.⁹³

Območje stika je široko 2,5 NM in poteka neposredno ob osimski meji z Italijo,⁹⁴ torej ne ohranja »trikotnika« hrvaških teritorialnih vod, kot predlog Drnovšek-Račan. Za to tudi ni potrebe, ker Hrvaška *de jure* ohranja morsko mejo z Italijo, tudi ob vzpostavitvi območja stika.

Slika 2: Vzpostavljeno območje stika (angl. junction area) med slovenskim teritorialnim morjem in odprtim morjem

[Vir: Končna razsodba arbitražnega tribunala, 1083. točka]

Tribunal je odločil tudi, da Sloveniji zaradi določene razmejitve ne pripada epikontinentalni pas, ker določena meja predsta-

⁹³ Ibid., 1122.-1140. točka

⁹⁴ Ibid., 1083. točka.

vlja mejo vseh morskih območij in tako južno od določene meje Slovenija nima ozemelj.⁹⁵

Razmejitev na kopnem

Glede določitve meje na kopnem je tribunal v veliki meri sledil načelu *uti possidetis juris* in tako katastrskim mejam, kjer so se te ujemale v katastrih obeh držav. V ostalih primerih je sledil enemu od katastrov. V nekaterih primerih je tribunal sam določil mejo na novo (npr. v Murišču, v določenih delih na reki Savi).⁹⁶

Meja je na nekaterih območjih določena »neživljenjsko«, ker je tribunal sledil načelu *uti possidetis juris*, vendar v V. točki izreka strankama dovoljuje, da se dogovorita o drugačnem poteku meje.⁹⁷

Možni prihodnji pristopi k reševanju mejnega vprašanja

Hrvaška po tem, ko naj bi leta 2015 ustrezno odstopila od arbitražnega sporazuma, vztraja na stališču da je ta ne zavezuje več in posledično ne priznava končne razsodbe arbitražnega tribunala iz leta 2017. Ignorira tudi delno razsodbo tribunala, izdano leta 2016, v kateri je ta naslovil ravno očitke Hrvaške glede slovenskih kršitev in ugotovil, da nimajo bistvenega vpliva na odločanje tribunala. Slovenija med tem od Hrvaške zahteva, da arbitražno razsodbo implementira.

Mednarodno pravo državam nalaga obveznost, da spore rešujejo na miren način in da se v primeru, ko se neko sredstvo reševanja sporov izkaže za neuspešno, uporabijo drugo. Državi sta v preteklosti uporabili oz. želeli uporabiti praktično vsa diplomatska in pravna sredstva – od bilateralnih pogajanj, mediacije (Perry in Rehnov proces), sprave (predlog Slovenije za reševanje spora pred Sodiščem za spravo in arbitražo OVSE), arbitraže (arbitražni sporazum, Rehnov proces) in sodnega reševanja spora (predlog Hrvaške in načelni sprejem Slovenije za reševanje spora pred ICJ).

V prihodnje se državam ponujajo naslednje možnosti za dokončno rešitev mejnega spora:

⁹⁵ Ibid., 1103. točka.

⁹⁶ Ibid., izrek, točka I.

⁹⁷ Ibid., izrek, točka V.

1. Ponovna bilateralna pogajanja iz »točke 0«

Državi bi lahko začeli nova bilateralna pogajanja, vendar je vprašanje kako smiselno je to, sploh ob upoštevanju dejstev, da sta državi v preteklosti že izpogajali sporazum o določitvi meje (Sporazum Drnovšek-Račan), ki pa ni nikoli zaživel v praksi, ker so politiki svoje osebne interese postavili nad nacionalne interese. Tudi sicer med državama in politiki vlada visoka stopnja nezaupanja, kar praktično onemogoča normalen potek ali celo začetek pogajanj, za katera je ravno zaupanje bistvenega pomena. K temu je vsaj s slovenskega vidika prispevalo hrvaško »izigravanje« slovenskega zaupanja, ki je v luči dobrososedskih odnosov prišla celo na to, da Hrvaška postane članica EU pred dokončno določitvijo meje med državama in se tako odpovedala izjemnemu pogajalskemu potencialu. Hrvaška je, to danes lahko zatrdimo, v arbitražo vstopila brez resnega namena, da bi se postopek izpeljal do konca in določila meja med državama.

Nedvomno je, da bi se Slovenija v prihodnjih bilateralnih poskusih reševanja spora, če bi do njih prišlo, sklicevala na vsebino arbitražne razsodbe v delu, ki se nanaša na razmejitev Piranskega zaliva, in bi v največji meri poskušala doseči podobno ureditev. Tudi Hrvaška bi verjetno upoštevala argumente, ki jih v arbitražni razsodbi navaja tribunal, sploh glede ureditve dostopa Slovenije do odprtega morja in razmejitve na kopnem.

Argument za nova pogajanja o meji z vidika Slovenija pa bi nedvomno lahko bila določitev neposrednega stika slovenskega teritorialnega morja in odprtega morja. Z vidika Slovenija je to ena večjih pomanjkljivosti arbitražne razsodbe.

2. Bilateralna pogajanja v smeri implementacije arbitražne razsodbe

Ena od možnosti s katero bi se spor lahko rešil je, da se rešitev arbitražne razsodbe zapiše v obliki mednarodne pogodbe, pri čemer obe strani naredita korak nazaj in pokažeta pripravljenost za dokončno ureditev vprašanja, Slovenija bi dosegla dejansko uveljavitev vsebine arbitražne razsodbe, Hrvaška pa bi dosegla, da dejansko ne bi šlo za uveljavitev arbitražne razsodbe kot take, ampak bilateralno reševanje spora z mednarodno pogodbo. Ena od možnih rešitev bi bila, da se ob upoštevanju z arbitražo določene meje, na območju Piranskega zaliva v prehodnem obdobju, uvede skupno ribolovno območje, ki tako v praksi ne bi vplivalo na dejavnost ribičev iz obeh strani,

kar se v praksi kaže kot največja težava pri neizvršitvi razsodbe. V prid Hrvaške govori tudi dejstvo, da je z izjemo razmejitve Piranskega zaliva, tribunal dejansko sledil večini hrvaških zahtevkov, predvsem na kopnem, poleg tega Slovenija ni dobila neposrednega stika s teritorialnim morjem in hrvaški ni bil odvzet del teritorialnega morja. V tem kontekstu lahko torej razsodbo sprejmemo tudi v smislu, da je Slovenija dobila večji del Piranskega zaliva, Hrvaška pa kot kompenzacijo za to, večji delež spornega kopnega ozemlja.

3. Presoja Meddržavnega sodišča

Tudi mednarodna sodišča se, če bi odločala o tej zadevi, verjetno ne bi mogla izogniti argumentaciji iz arbitražne razsodbe. Vendar pa je pri tem potrebno poudariti, da je meja med Slovenijo in Hrvaško, dokler na primer s sodbo ICJ ne bi bilo ugotovljeno drugače⁹⁸, *res judicata* in o njej sodišča in arbitraže ne morejo ponovno odločati.

Ravno postopek ugotavljanja veljavnosti arbitražnega sporazuma in s tem pravilnosti hrvaškega odstopa od sporazuma leta 2015 pa bi lahko predstavljal način, da se preseka trenutno stanje. V primeru, da ICJ ugotovi, da arbitražni sporazum še naprej zavezuje obe državi, bo Hrvaška težko vztrajala na stališču da jo sporazum ne zavezuje več in da razsodba ne obstaja. Zaradi šibkosti argumentov s katerimi utemeljuje odstop je sicer možnost, da bi Hrvaška pristala na presojico ICJ praktično nična.

Zaključek

Dogajanje glede reševanja mejnega vprašanja je pestro vse od leta 1991, ko sta se Slovenija in Hrvaška osamosvojili. V tem času so se zvrstile številne pobude ene in druge strani, kako rešiti mejno vprašanje, pri čemer pa sta v praksi vsaj delni uspeh doživeli le dve – pogajanja, ki so rezultirala v osnutku ti. sporazuma Drnovšek-Račan iz leta 2001 in arbitražni sporazum in arbitražna razsodba, iz leta 2009 oz. 2017. Prvi poskus je med tem že zgodovina, drugi pa še vedno odprta zadeva, ki jo poskuša Hrvaška odpraviti kot neobstoječo oz. zaključeno, Slovenija pa si v upanju, da bi vendarle pripeljala do dokončne ureditve vprašanja, trudi Hrvaško prepričati, da spremeni stališče.

⁹⁸ ICJ je v skladu s 1. odstavkom 36. člena Statuta ICJ pristojen za vse spore, ki mu jih predložijo stranke. Za predložitev pa je potrebno soglasje vseh strank.

Arbitražna razsodba je dejansko prvi primer, ko imata državi, vsaj na papirju, v celoti rešeno mejno vprašanje. Nedvomno bi lahko Slovenija bistveno bolje izkoristila tudi svoj pogajalski položaj leta 2009 in zahtevala, da se mejno vprašanje reši pred vstopom Hrvaške v EU. Hrvaška danes arbitraže ne zavrača zgolj zaradi, s procesnega in vsebinskega vidika irelevantnih kršitev Slovenije, ampak tudi iz strateških razlogov. Sprejetje arbitražne razsodbe bi jo postavilo v težek položaj, ko bi bila pod pritiskom, da na enak način rešuje tudi mejne spore z ostalimi sosednjimi državami (mejo ima Hrvaška nesporno določeno le z Madžarsko), pri čemer bi bile na hudi preizkušnji ozemeljske Hrvaške po ozemljih drugih držav (Bosne in Hercegovine, Črne Gore in Srbije).

Hrvaška, za katero so značilna močna nacionalistična stališča, ponos, ki ga čutijo do svoje države in enotnost, ko je na preizkušnji nacionalni interes, bi verjetno le pod izjemno hudimi diplomatskimi pritiski, ko ji ne bi ostala praktično nobena druga možnost, sprejela in implementirala arbitražno razsodbo. Pri tem bi vlada, ki bi tako odločitev sprejela, najverjetneje bila »politično mrtva«, kar zahteva državniško držo in pogum. Sodba sicer ne ve-lja za slabo s hrvaškega vidika, tako trdi tudi nizozemski profesor mednarodnega prava Alex Oude Elferink, ki pa potrjuje, da je Hrvaška iz političnih razlogov ne more sprejeti.⁹⁹

Slovenija na drugi strani kaže znake kronične neenotnosti, ko pride do vprašanj, ki se nanašajo na nacionalni interes. Vsakič znova smo priča nasprotovanju ene politične opcije drugi, neenotnih ravnanj ipd. Hrkati Slovenija daje občutek izjemne nefleksibilnosti ali neiznajdljivosti, ko pride do vprašanja o načinu implementacije razsodbe. Zelo očitna je tudi odsotnost vsakršnega dialoga med Ljubljano in Zagrebom, kar nedvomno povečuje občutek napetosti v odnosih, nezaupanja in zmanjšuje možnosti, da bi državi našli rešitev.

Poudariti velja tudi to, da uradno politiko Slovenije oblikuje samo ena institucija – Vlada Republike Slovenije oz. na njen predlog Državni zbor (kar je v slovenski politični realnosti bolj kot ne formalnost). Ostali politični akterji – predsednik republike, diplomatska predstavništva in politična opozicija, pa imajo predvsem nalogo izvrševanja zunanje politike oz. ravnanja v skladu z usmeritvami, ki jih postavlja vlada. Prostor za izražanje ostre politične

⁹⁹ Burdeau, 2019, e-vir.

kritike je predvsem na področju notranje politike, ko govorimo o zunanji politiki, pa takšnega nasprotovanja načeloma ne bi smelo biti, vsaj v javnosti ne. Razprava o primernosti in ambicioznosti slovenske zunanje politike presega okvir dela.

Državi bosta vprašanje meje v prihodnje morali rešiti. Slovenija vsaj posredno grozi z blokado hrvaškega vstopa v schengensko območje, evro območje in OECD, dokler ni implementirana arbitražna rzsodba. Rzsodba je srednja pot, ki nobeni državi ne »jemlje« več kot drugi in bi lahko bila sprejemljiva za obe državi. Slovenija je ostala brez neposrednega teritorialnega stika z odprtim morjem, ki ji, ob upoštevanju realnih okoliščin, glede na geografijo severnega Jadrana niti ne pripada, Hrvaška pa brez »sredinske črte« v Piranskem zalivu. Slednja ima ne glede na rzsodbo več kot 30.000 km² morja, zato bi odločitev tribunala Hrvaška lahko sprejela tudi v luči dobrososedskih odnosov. Površina Piranskega zaliva znaša dobrih 18 m², Slovenija pa ima 213 km² morja. V odstotkih tako sporni del Piranskega zaliva (del južno od sredinske črte, ki ga je tribunal dodelil Sloveniji; približno 4 km²) predstavlja 1,9% slovenskega morja in 0,01% hrvaškega morja.

Sloveniji ni uspel niti poskus, da bi dosegla uveljavitev arbitražne rzsodbe posredno preko postopka po 259. členu PDEU pred Sodiščem EU. Sodišče se je namreč pričakovano razglasilo za nepristojno. Slovenija je k postopku pristopila s stališči, ki jih je Sodišče v svojih odločitvah pred tem že zavrnilo, med tem ko bi lahko uporabila bolj inovativne poskuse¹⁰⁰ in vsaj v teoriji povečala svoje možnosti za uspeh.

---

¹⁰⁰ Glej npr.: Hrup, M. (2020). Povezava med pravom Evropske unije in mednarodnimi pogodbami, ki določajo državne meje. *Pravna praksa*, 39(6), str. 14-15.

VIRI IN LITERATURA**Samostojne publikacije**

- Petrič, E. (2010). Zunanja politika: Osnove teorije in praksa. Mengeš: Center za evropsko prihodnost; Ljubljana: ZRC SAZU.
- Türk, D. (2007). Temelji mednarodnega prava. Ljubljana: GV Založba.
- Zelnik, M. (2004). Vpliv notranje politike na diplomatsko akcijo: primer sporazum Drnovšek-Račan (diplomsko delo). Ljubljana: UL FDU.

Članki v revijah

- Pellet, A. (1992). The Opinions of the Badinter Arbitration Committee: A Second Breath for the Self-Determination of Peoples. *European Journal of International Law*, (3) 1, str. 178-185.

Pravni viri

- Vienna Convention on Succession of States in respect of Treaties. URL: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/3_2_1978.pdf, 14. 12. 2019.
- Dunajska konvencija o pravu mednarodnih pogodb. Uradni list RS - MP, št. 13/11.
- Konvencija o teritorialnem morju in zunanjem morskem pasu. URL: <http://www.pf.uni-lj.si/media/skrk.zenevske.konvencije.1958.pdf>, 13. 12. 2019.
- Memorandum o Piranskem zalivu z dne 7. aprila 1993. URL: <https://www.yumpu.com/xx/document/read/38058552/memorandum-o-piranskem-zalivu-vlada-republike-slovenije>, dostop: 13.12. 2019.
- United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS). URL: https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf, 14. 12. 2019.
- Zakon o ratifikaciji sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o obmejnem prometu in sodelovanju (BHROPS). Uradni list RS, št. 63/01.

Sodna in arbitražna praksa

- Partial Award in the Matter of an Arbitration under the Arbitration Agreement Between the Government of the Republic of Croatia and the Government of the Republic of Slovenia, Signed on 4 November 2009 (Delna razsodba). Permanent Court of Arbitration, 30. junij 2016. URL: <http://www.pccases.com/web/sendAttach/1787>, 14. 12. 2019.
- Končna razsodba arbitraže med Slovenijo in Hrvaško. Stalno arbitražno sodišče, 29. 6. 2017, Uradni list RS, št. 18/19, str. 1630.
- USRS Mnenje Rm-1/09-26. Ustavno sodišče Republike Slovenije, 18. 3. 2010. ECLI:SI:USRS:2010:Rm.1.09.
- USRS Odločba U-I-180/10. Ustavno sodišče Republike Slovenije, 7. 10. 2010. ECLI:SI:USRS:2010:U.I.180.10.

Spletni viri

- Arbitražno reševanje vprašanja meje s Hrvaško se nadaljuje – kronologija. IUS-INFO, 1. 7. 2016. URL: <https://www.iusinfo.si/medijsko-sredisce/dnevne-novice/173121>, 21. 12. 2019.
- Burdeau, C. (2019). EU Court Urged to Shy Away From Slovenia & Croatia's Border Fight. *Courthouse News Service*, 11. 12. 2019. URL: <https://www.courthousenews.com/eu-court-shies-away-from-slovenia-croatias-border-fight/>, 23. 1. 2020.
- Gaube, A. (2002). Premier z obžalovanjem sprejel Račanovo pismo. *Dnevnik*, 12. 7. 2006. URL: <https://www.dnevnik.si/30850>, 13. 12. 2019.
- Izjava prvega podpredsednika Komisije Fransa Timmermansa v zvezi s končno razsodbo arbitražnega sodišča pri Stalnem arbitražnem sodišču v Haagu z dne 29. junija v arbitraži med Slovenijo in Hrvaško. Evropska komisija, 4. 7. 2017. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/STATEMENT_17_1911, 14. 12. 2019.
- Parafrani osnutek Pogodbe med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o skupni državni meji. URL: http://vlada.arhiv-spletisc.gov.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2010/Arbitrazni_sporazum/4.a_Sporazum_Drnov%C5%A1ek-Ra%C4%8Dan_-_parafran.pdf, 13. 12. 2019.
- Referendum o Zakonu o arbitraži. Državna volilna komisija. URL: <https://www.dvk-rs.si/index.php/si/arhiv-referendumi/referendum-o-zakonu-o-arbitraznem-sporazumu-6-junij-2010>, 14. 12. 2019.
- Skupna izjava o izogibanju incidentov, podpisana 10. 6. 2005. URL: http://vlada.arhiv-spletisc.gov.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2010/Arbitrazni_sporazum/6_Brionska_izjava_2005.pdf, 14. 12. 2019.

- Tribunal sets dates for further submissions (Sporočilo za javnost, 2. december 2015). Permanent Court of Arbitration. URL: <http://www.pcacases.com/web/sendAttach/1541>, 14. 12. 2019.
- Dr. Jernej Sekolec resigns from the Arbitral Tribunal (Sporočilo za javnost, 23. julij 2015). Permanent Court of Arbitration. URL: <http://www.pcacases.com/web/sendAttach/1310>, 14. 12. 2019.
- Tribunal reconstituted by appointment of Norwegian and Swiss arbitrators, H.E. Mr. Rolf Fife and Professor Nicolas Michel (Sporočilo za javnost, 25. avgust 2015). Permanent Court of Arbitration. URL: <http://www.pcacases.com/web/sendAttach/1468>, 14. 12. 2019.
- Sporočilo za javnost, 28. julij 2015. Permanent Court of Arbitration. URL: <http://www.pcacases.com/web/sendAttach/1313>, 14. 12. 2019.
- Professor Budislav Vukas resigns from the Arbitral Tribunal (Sporočilo za javnost, 30. julij 2015). Permanent Court of Arbitration. URL: <http://www.pcacases.com/web/sendAttach/1330>, 14. 12. 2019.
- Republic of Croatia notifies its intention to terminate the Arbitration Agreement – Judge Ronny Abraham resigns from the Arbitral Tribunal (Sporočilo za javnost, 5. avgust 2015). Permanent Court of Arbitration. URL: <http://www.pcacases.com/web/sendAttach/1389>, dostop: 14. 12. 2019.
- Slovenia demands continuation of arbitration proceedings – Arbitral Tribunal clarifies further procedural steps (Sporočilo za javnost, 19. avgust 2015). Permanent Court of Arbitration. URL: <http://www.pcacases.com/web/sendAttach/1403>, 14. 12. 2019.
- Institutional Affairs – Slovenia/Croatia: Q&A. Evropska komisija, 29. 7. 2015. URL: <https://audiovisual.ec.europa.eu/en/video/I-107680>, 14. 12. 2019.
- Top EU Officials Endorse Further Work of Arbitration Tribunal. The Slovenia Times, 1. 10. 2015. URL: <http://www.sloveniatimes.com/top-eu-officials-endorse-further-work-of-arbitration-tribunal>, 14. 12. 2019.
- Treaty of Saint-Germain-en-Laye. URL: https://en.wikisource.org/wiki/Traty_of_Saint-Germain-en-Laye, 13. 12. 2019.
- Zgodovina reševanja mejnega spora, Vlada Republike Slovenije. URL: http://vlada.arhiv-spletisc.gov.si teme_in_projekti/arbitraza/zgodovina_resevanja_mejnega_spora/, 13. 12. 2019.

